

Toni Roca

Una projecció televisiva del film (només discretet i tira que te'n vas) *Un grito en la niebla*, amb Doris Day i Rex Harrison, ha permès a la meua sempre fràgil, desgastada memòria, estreta i poc selectiva, recordar la inauguració com a cinema d'un dels espais teatrals més mítics i aleshores clàssics del terreny escènic de Catalunya, el Comèdia, enclavat a un dels llocs més bells i tòpics de la capital catalana, encreuament Gran Via/Passeig de Gràcia. Però l'estrena del teatre com a cine va portar greus conseqüències per a la vida cultural catalana. Passar el Comèdia de teatre, al verb i la paraula, al cine, pura acció, espectacle per a masses, fou un esclat enorme. (De tota manera, convé fer una petita advertència: alterà només, però, com s'ha dit abans, la vida cultural. Perquè l'altra vida, la vida real, continuà impenetrable, impertorbable, al marge de la qüestió. Lògicament).

Total; que tot allò, molt a principis dels seixanta, fou un escàndol del qual els anomenats mitjans de comunicació se'n feren ressò. A la manera, és clar, de llavors ençà. La pèrdua cultural, deien, era impressionant. Un lloc on varen viure i conivir al llarg de tants anys veus literàries i teatrals de l'alçada de, per exemple, Calderón de la Barca, Lope de Vega, Tennessee Williams, Agatha Christie, Arthur Miller o Buerro Vallejo, deixava de banda els textos teatrals per transformar-se en un vulgar espai per a la projecció de pel·lícules. Tot un atemptat per a la cultura. Un sacrilegi. Un acte brutal i gairebé salvatge. De la veu, de les interpretacions extraordinàries de Carlos Lemos sobre un text de Pirandello als crits quasi cursis, una mica bambets, histriònics sempre, d'una vulgar Doris Day, marcava una diferència difícil de suportar. Tot això de fer-se realitat (i així succeï) era poc menys que intolerable. La força de la pressió, utilitzar aleshores totes les armes que podia tenir a l'abast, fou la primera reacció. Cal recordar que, anys seixanta, eren temps de franquisme absolut, la dictadura tenia l'aparell preparat i no podia veure amb bons ulls un espectacle en perill de transformar-se en greus alteracions d'ordre públic. Des de bon principi la polèmica esclatà i es va moure a les pàgines dels periòdics (poc paper tenen a fer per aquells dies les emissores de ràdio d'escassa in-

fluència) en què els articles d'alta temperatura i les cartes al director eren notícia viva de cada dia. Especialment a *La Vanguardia* i *Diario de Barcelona*, rotatius al capdavant del periodisme a Catalunya. Reportatges, articles, cartes, debats, col·loquis... El plor i el gemec més comprensible eren la nota predominant. Però era, de tota manera, una polèmica controlada. Mentre la cosa no creuava els límits, sempre estrets, de la pàgina dels periòdics, la situació no preocupava. Des del poder, la vigilància era perpètua i la tranquil·litat, encara que relativa, podia deixar les coses al seu lloc. El que passà és que el dia de la inauguració s'acostava, el dia de la gran tragèdia (en certa mesura, ho era, cal reconèixer-ho, ara amb la perspectiva d'un temps pretèrit), el dia en què mort el teatre, emergia, feliç i triomfant, gloriós i efervescent, la figura, la imatge en belles coloraines de Doris Day. Allò s'havia d'impedir fos com fos. L'exèrcit de la cultura, feble exèrcit, cal dir-ho, va voler sortir al carrer i trençar la cara, en un sentit figurat, com si d'una metàfora es tractés, a la protagonista de *Confidencias a medianoche*, *Pijama para dos* i tantes i tantes comèdies que als cinquanta/seixanta ompliren de felicitat les pantalles arreu del món. Calia, doncs, passar de la teoria als fets, a la pràctica dels fets concrets. Una cosa era redactar cartes (de protesta) al director, i una altra passar a fets encara més concretes, més directes. Sortir al carrer, fer una mena de manifestació pública desafiant la llei i l'ordre. Mostrar a la gent del carrer que, a la ciutat, diversos col·lectius lligats al món de la cultura, al món del teatre en particular, volien fer impossible la transformació, del teatre al cine. Tot i malgrat les circumstàncies i amb un perill evident, la manifestació davant del teatre es va fer realitat. Realitat a mitges. La manifestació no fou tal. Més aviat una mini, disminuïda alteració de

l'ordre amb gent que repartien fulls volants als vianants. Fulls volants de denúncia, protesta i informació sobre els fets que volien remoure la gran ciutat. No recordo si també aquells entusiastes persones portaven qualsevol mena de cartell reivindicatiu. Cartell a favor del teatre, contra el cine. Penseu que sí. Però no podria precisar el fet, el detall.

Llavors, passà el que havia de passar. El teló no s'aixecà per començar l'obra de teatre. A canvi, sobre la molt nova pantalla, el somriure generós i obert de la Doris Day. La realitat, la dura realitat s'imposava sobre les circumstàncies. I des de llavors ençà. D'altra banda, el "nou" Comèdia em va permetre conèixer personalment Rocío Dúrcal, que estrenà al lloc esmentat anys després la seva primera pel·lícula, *Canción de juventud*. Na Rocío -jo era en aquell temps un "fan" apassionat de la nena en qüestió- em va signar un autògraf i una dedicatòria. Fou un dia meravellós. Després, títols memorables a recordar, *El último tren a Gunn-Hill*, *Cantando bajo la lluvia*, *Lo que el viento se llevó*, *El séptimo sello*, *El manantial de la doncella*, *Nevada Smith*, *L'Ísola d'Arturo*. Però mai més, han passat quaranta anys, es va tornar a escoltar el verb i la paraula de William Shakespeare. Per exemple. ■